

III PLA NACIONAL DE R+D: QUE TOTS GUANYEM

Aurelio Beltrán Porter*

Gairebé acabada la tardor, una eclosió de convocatòries del III Pla Nacional de R+D —potser no resulte més correcte de dir de la III fase del “primer” Pla espanyol de R+D— ha irromput en el Butlletí Oficial. Possiblement, no ho vulguen els fets, encara hi haurà empentes i rodolons, però ara que el BOE dóna fe d'això sens dubte que el projecte infantat la passada primavera comença a existir. Enhorabona, doncs. Al cap i a la fi, no és imprescindible que “captive” i, a diferència del que alguns reclamen ací i allà, no és arriscat d'afirmar que en matèria de R+D la millor Llei, el millor Pla, és el que sí que existeix. Només cal recordar, qui puga, la situació al nostre país abans de la Llei de la Ciència de 1986 —encara no fa una dècada— o pensar com anaven les coses abans del Pla de 1988. La transformació sembla profunda, radical. Sens dubte queda molt per fer, persisteixen dissonàncies i s'han generat altres disfuncions, però quasi quatre dècades de marginació de les nostres institucions científiques i dels sectors productius, respecte de la ràpida evolució característica de la ciència i la tecnologia en aquest segle, no es resolen ni tan aviat ni tan senzillament ni sense provocar efectes no desitjats. *Eppur si muove*. Per les mateixes mancances que subsisteixen urgia la pervivència del Pla. I la seua revisió ha significat reflexió, convenciment i propòsit de futur. Capacitat d'anàlisi i definició d'objectius. Adequació d'instruments i disseny de mecanismes per a facilitar èxits. I, fins on siga possible, provisió de mitjans perquè les metes siguin assolibles. Tot això, amb un lèxic com més va més “enriquit” i una construcció que algú qualificaria —sense afany de descrèdit— d'entròpica, es va desgranant en les més de cent pàgines que componen la memòria d'acompanyament als 24 Programes que integren el III PN de R+D (1996-1999). Una memòria que és suficientment rigorosa, adequada

en les seues referències, no excessivament autocomplaent i de lectura aconsellable per a tot aquell que desitge adquirir una perspectiva cabdal de la proposta i una certa panoràmica del nostre sistema de R+D, és a dir, lectura raonable i necessària almenys per a tots els universitaris que desitgem treballar i, també, exercir una crítica fundada de les polítiques de R+D que persegueix la nostra executòria —no hem d'oblidar que les dues terceres parts dels qui desenvolupem la nostra investigació i/o docència en el sector públic gaudim d'alguna mena d'ajuda en el marc del Pla i, en conseqüència, la nostra activitat es va adequant a les seues prioritats científico-tecnològiques.

El III Pla proposa, respecte dels seus predecessors, uns canvis sensibles que són, de segur, molt necessaris en l'orientació i en la “gestió” de la política estatal de R+D. Realment, aquesta parcel·la no sembla precisament

**“QUE LA DIFUSIÓ DELS
RESULTATS D'INVESTIGACIÓ
I LA DIVULGACIÓ DEL
CONEIXEMENT CIENTÍFIC ES
PLANTEGEN SENSE
MENYSCAPTE DEL SUPORT A LA
INVESTIGACIÓ BASICA DE
QUALITAT, ES CONSIDERACIÓ
EXPLÍCITA DEL PLA I EXIGÈNCIA
IRRENUNCIABLE D'UNA
COMUNITAT CIENTÍFICA CADA
DIA MES CONSOLIDADA PERÒ
ENCARA INSUFICIENT PER A LES
NECESSITATS NACIONALS”**

que puga sostroure's a l'observació que “els grans beneficis de productivitat poden obtenir-se únicament on la inversió... és acompanyada (i fins a cert punt és precedida) d'innovacions en l'organització, formació contínua intensa i canvis en la gestió”. Uns canvis en la gestió al servei de “nous objectius globals” en els quals l'èmfasi bascula nítidament des de les ja contrastades accions de “foment” fins a les destinades a millorar la “prospectiva” i la “coordinació” interdepartamental i territorial, sense oblidar la referència al marc internacional i, lògicament, la UE.

Però, sens dubte, les actuacions que a *priori* es planteegen amb més decisió —àrdua i lloable tasca— són les destinades a reduir les barreres encara imperants entre els entorns científico-tècnic i productiu. Si, en paraules del secretari d'Estat, “la ciència ja no és únicament... la satisfacció humana per conèixer; és el motor de l'economia, del desenvolupament i del benestar humà”,

les idees de “concentració d’objectius, amb orientació més finalista i aplicada” “que responen a la demanda socioeconòmica” impregnen conseqüentment el conjunt del Pla, on el nou Programa Nacional de Foment de l’Articulació del Sistema Ciència-Tecnologia-Indústria (PACTI) sembla que adquireix una posició emblemàtica. La *difusió* dels resultats de la investigació a l’entorn productiu i la *divulgació* del coneixement científic a la societat en general, esdevenen objectius prioritaris. Que tot això es plantege sense menyscar de l’imprescindible suport a la investigació bàsica de qualitat és, a més d’una consideració explícita del Pla, una exigència irrenunciable d’una comunitat científica cada dia més consolidada però clarament insuficient — a més d’arrossegar greus dèficits estructurals— per a les necessitats nacionals.

Ja hi haurà temps d’analitzar més concretament algunes de les polítiques generals que es defineixen però, potser, una de les primeres qüestions que suscita l’aprovació d’un nou Pla es refereix, en abstracte, a la seua dotació. Doncs bé, tot admet diferents lectures — i més en un terreny tan relliscós com aquest: el III PN

preveu mobilitzar una despesa total de 2.89 bilions, unes 870.000 MPTA en 1999 (davant de les 540.000 MPTA de 1994). Les xifres, tot i ser aclaparadores — segurament, les possibles—, no poden ocultar un matís preocupant: aquesta previsió de despesa per a 1999 representa l’1% del PIB espanyol estimat. La mitjana actual de la UE és pròxima al 2%. El Llibre Blanc de la UE instava als països membres a incrementar la despesa en R+D fins a prop del 3%... Molt ens hem d’esforçar, doncs, en la situació actual —invite el lector que, respecte a això, ullege relaxat els pressupostos de la Generalitat Valenciana per al 1996 en la matèria— perquè no vença la malenconia i continuar tractant de convèncer amb el treball la societat espanyola i qui la regesca que planificar la despesa en R+D, sostenir-la i incrementar-la, no és un luxe accessori sinó una necessitat estratègica per al futur de tots. Per això, i a pesar de les possibles limitacions que té, benvingut siga el III Pla.

* Institut de Ciències dels Materials de la Universitat de València



SISTEMES MODULARS D’ANÀLISIS D’IMATGE

- Sistema general d’ anàlisi “ Visilog” (Windows 3.11, 95, NT i UNIX).
- Sistema multiusuari sobre Unix.
- Sistema de reconstrucció tridimensional sobre SGF.
- Sistema de quantificació de Geles (E1d).
- Sistema d’ anàlisi per a morfometria i motilitat d’ esperma (SCA).
- Sistema per a quantificació de Fibrosi en fetge i ronyó (MR).
- Sistema de quantificació de “ Nors” en el nucli (Argenta).
- Sistema gràfic per a Neurociència (Neurograph).
- Sistema per a quantificació de Receptors i DNA (Texcan).

NO DUBTE A CONSULTAR-NOS, ENS ADAPTAREM A LES SEUES NECESSITATS

C/ Viladomat, 319 - 1o. 4a.
08029 Barcelona

Telf.: (93) 439 66 54 / (93) 419 29 10
Fax: (93) 410 80 95